

Андрій В.М.

*доктор юридичних наук, професор кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРУДОВИХ ПРАВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ознакою сучасного світу є його стрімкий розвиток: кожен день з'являються нові технології, вдосконалюються існуючі механізми та процеси, посилюються глобалізаційні процеси, що зумовлюють завдяки новим технологіям швидкий обмін інформацією. Такий стан розвитку сучасного світу зумовлює швидку реакцію на будь-які процеси, чого не було раніше. Все це зумовлює реформаційні процеси в суспільстві, появу нових суспільних відносин, нові можливості людини. В таких умовах право має поєднувати в собі дві протилежні якості: бути динамічним та статичним. Тобто право має постійно «йти в ногу з часом», адекватно та своєчасно врегульовувати існуючі на даний момент в суспільстві відносини, надавати людині адекватних можливостей чи хоча б не чинити перепон їй у користуванні такими можливостями з метою відповідності та досягнення прогресу.

З іншого боку, право має забезпечувати стабільність відносин, встановлювати основоположні засади будь-яких суспільних відносин, містити принципові положення щодо забезпечення прав та свобод людини. Отже, право має поєднувати в собі такі якості, які б забезпечували підтримку прогресу та інформаційного розвитку із одночасним забезпеченням прав людини, гармонійного розвитку особистості.

На початку ХХІ століття трудові права нарешті зайняли гідне місце в системі прав людини. Йдеться про те, що з самого початку громадянським та політичними правам приділялося значно більше уваги, на їхньому дотриманні була зосереджена вся увага як держав, так і міжнародної спільноти. Водночас права другого покоління проголошувалися, але залишалися в більшості своїй декларативними. Зазвичай це аргументувалося більшою важливістю першої групи прав та ускладненим характером реалізації прав другої групи. Практика довела, що всі побоювання, пов'язані зі складністю захисту та забезпечення соціальних прав, були перебільшені.

Слід погодитися з тими дослідниками, які зазначають, що громадянські та політичні права в реалізації є більш доступними, в той час як забезпечення другої категорії прав є дорогим для держави завданням [1].

Дійсно, забезпечення соціальних прав є досить складним завданням, оскільки залежить не тільки від проголошення та визнання їх державою, але й від стану економічної, політичної, соціальної ситуації в країні. Проголошення та визнання права на працю в країні, де наявне масове безробіття, у будь-якому разі буде лише декларацією. Захист такого права в означеній ситуації навіть за допомогою судових органів не зможе забезпечити його реалізацію для всіх та кожного в країні.

Однак, попри всі ці складності, глобалізація світових відносин зумовила виведення держав на новий рівень розвитку, що вплинуло на можливості не тільки проголошувати та визнавати соціальні права, але й прагнути до їх забезпечення.

Сучасною тенденцією розвитку міждержавних відносин є допомога більш розвинених країн країнам, що розвиваються. Наприклад, ЄС виділяє близько 2 мільярдів євро на допомогу країнам, що розвиваються [2]. Окрім того, ЄС установлює преференційні умови торгівлі для країн, що розвиваються, і серед вимог до таких країн для надання їм торгових преференцій визначено визнання та забезпечення трудових прав. Наприклад, Регламентом № 2501/2001 визначено, що підставами для користування додатковими пільгами у торгівлі є: 1) зусилля країн-бенефіціарів щодо охорони трудових прав; 2) дії країн-бенефіціарів щодо охорони оточуючого середовища (зокрема, охорони тропічних лісів) [3].

Також у стратегії «Підтримка торгівлі» розроблено Стимулюючу систему, в результаті якої країни, що потрапили до Списку, можуть отримати додаткові пільги та переваги в торгівлі, але для того, щоб потрапити до цього списку, необхідно ратифікувати та ефективно впроваджувати міжнародні конвенції, що перелічені у Додатку III до зазначеного Регламенту. Цей Додаток установлює два типи міжнародних конвенцій:

- Конвенції ООН/МОП відносно загальновизнаних трудових прав та прав людини (Розділ А). Ратифікація та ефективне впровадження цих конвенцій є обов'язковими (щонайменше 2 з 16 конвенцій зі списку).

- Конвенції, які мають відношення до оточуючого середовища або містять принципи державного управління (Розділ В). Необхідні ратифікація та ефективне впровадження щонайменше 7 міжнародних конвенцій із тих конвенцій, що перелічені в Розділі В.

З викладеного очевидно, що трудові права в сучасному світі є одним з головних та визначальних чинників подальшого розвитку міжнародного співробітництва. І якщо раніше трудові права були лише декларативними можливостями людини, то тепер від рівня їхнього визнання та забезпечення залежить і становище країни на міжнародній арені, розвиток та встановлення

з нею політичних, економічних зв'язків. Їхній захист став можливий не тільки національними судами та уповноваженими органами, але й Європейським судом з прав людини громадянином будь-якої країни, яка ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини і основних свобод від 4 листопада 1950 року, якщо вичерпано національні засоби захисту трудових прав.

Отже, трудові права тепер не є другорядними по відношенню до політичних та громадянських прав, вони стали рівнозначними правами означених груп та зайняли належне їм місце в системі прав та свобод людини.

Література

1. M. Bossuyt. La distinction juridique entre les droit civil et politiques et les droits économiques, sociaux et culturels //Revue des droits de l'homme, Vol. 8 (1975), pp. 783-820.
2. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 4 April 2007 entitled "Towards an EU Aid for Trade strategy - the Commission's contribution"
3. Council Regulation (EC) No 2501/2001 of 10 December 2001 applying a scheme of generalised tariff preferences for the period from 1 January 2002 to 31 December 2004 - Statements on a Council Regulation applying a scheme of generalised tariff preferences for the period from 1 January 2002 to 31 December 2004//OJ L 346, 31.12.2001, p. 1–60

Андрійв, В.М. Деякі аспекти розвитку трудових прав на сучасному етапі [Текст] / В.М. Андрійв // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 105-107.